

er des Geestes
leene genezing
lat de jongste
de leergeschied
broedertwist
et, dat thans
de schraping
enis, die naar
de Woorden
veel stof op
eijger arbeid
m. Arbeid om
af te vallen;
voor Christus
om tegenover
et Socialisme
et Koninkrijk
ept en dringt

Amerika.

ische Synode
rde Kerk in
dank aan God
alleen uit een
Steffens, maar
van de Banner
immer schrijft,
het Synodaal
en, gaat de

de verklaring
rmeld vonden,
eene stemmen
God en grepen
lterdaad vrede
ruste kerken".
ing van deze
redactie niet,
lchter zoo har-
ken deed. En

en instemmen
ik en stichte-
n verwachten
in Amerika)
g schenen te
n deze zelfde
Amerika aan
an het oordeel
erkennen en
aan zak zullen
lei nood is er
in talenten op
En ten slotte
n zien, dat de
jk de Generale
emming is niet
door ons zelf

wij van harte
derland naar
ar niet voort-
cht.

utaa.

de vereeni-
vraagt ook bij
van aanbeve-
noodig, waar
over vermin-

s de stichting
komsten niet
e contributies
\$ tot f 9994,
vermindert.
de vele offers,
raagd worden,
voor een be-
evenzoo, dat
e reeks bij de
eeniging valt
tijd, dat het
shoud van wat
waarheid moet
er's hospitaal
istelijke stich-
s in. De rijke
al ons schonk,
verberd wor-
dezen achter-
deel te zoeken
bij verhuizing
zal de nood-
oldoende zijn
ekken en de
ijver aan te

e mede door
en en ander
kt hoe deze
gewaarderd
og, die Mej.
ik, door den
volg aan het

sur ploteling
van plan was
pitaal te be-
e. Schoonmaak-
ik — de tuin
t hebben: het
o welig groeit,
al te hooge
aan moesten
ig met zoveel
in bloemen in
idden we vele
en om 't tot
onde p. tenten
e Keuchen-
iddags ook te
vonds alles in
er slechts de
hier en daar
aden van den
ok de patiën-
len schoone
op hun bed
den de gasten
daarbij vooral
n) met vier
ezel van dien
en den Secre-
volg mee zijn

goms, Pangeran Mangkoebumi en Pangeran Soerjoepoetri, en verscheidene van zijn broeders. Zij waren allen schitterend gekleed: bruine, lichtblauwe, rose zijden djocjassche baadjies, een of meer gouden kettingen om den hals, diamanten spelden en ringen aan.

Het eerst werd de polikliniek bezocht, waar over de 100 patiënten zaten te wachten, nu niet op de banken, zoals anders gewoonte is, maar tusschen en naast de banken eerbiedig op den grond gebukt.

Van de polikliniek ging 't naar laboratorium en operatiekamer. In 't laboratorium trok vooral de microscoop zeer de aandacht, en in de operatiekamer wenschten de gasten vooral de instrumenten te zien, waarmee de dokter armen en heenen afsnijdt. Zelfs waren er enkelen die 't betreurden, dat er niet juist een operatie was, dan hadden ze eens kunnen zien hoe dat toeging.

Daarna kwamen de ziekenzalen aan de beurt. De vorige week was er juist op een fabriek in de stad een ongeluk geweest, waarbij acht menschen brandwonden hadden gekregen. Zij waren allen in 't ziekenhuis opgenomen, en er werd door den Kroonprins ook dadelijk naar gevraagd. Ook een man, wiens been in een rekverband lag, trok de aandacht: men begreep niet hoe hij 't uithield zoo stil te liggen, met het voetenende van 't bed hooger dan 't hoofdende. Soms werd aan de patiënten zelf iets gevraagd, waarop ze echt jwaansche antwoorden gaven.

Het gehele bezoek duurde ongeveer anderhalf uur; niets werd overgeslagen; de keuken, de badkamers, de provisie-kamers, alles kreeg een beurt.

Na nog even gerust te hebben bij Dr. Scheurer, ging de Kroonprins naar Toengank, waar hij onder geleide van Dr. Scheurer ook alles bezag.

Een gevolg van het bezoek aan onze inrichting is de nieuwe gasverlichting, die we sedert dien tijd gekregen hebben. Ze is een groote vooruitgang bij het gebruik en veel onderhouden eischende petroleumlicht. Het is echter ook kostbaarder in 't gebruik — zoodat de gaven voor 't hospitaal vooral niet moeten verminderen — eer nog vermeerderen als 't eenigzins mogelijk is.

Het laatste geschenk is metterdaad een vorstelijk geschenk geweest. De aanleg van de gasleiding kostte toch ± f 1300. Maar hoe welkom dit geschenk ook was, het verhoogde natuurlijk ook de kosten, daar het gas zelf duurder is dan petroleum en de gasleiding niet door den Kroonprins wordt betaald.

Moge het voorbeeld van dezen heidenschen prins ons Nederlandsche volk tot beschaming zijn, en brenge een volgend jaarverslag de vervulling van de bede van Mej. Rutgers, dat de gaven eer vermeerderd dan vermindert zijn.

Het Spiritisme.

Van Roomsche zijde verscheen van de hand van pater W. de Veer S. J. eene studie over het Spiritisme, die dit verschijnsel van onzen tijd grondig en ernstig behandelt.

Pater de Veer begint met eerst de historie van het Spiritisme en de spiritistische verschijnselen te teekenen. Dat vele zoogenaamde manifestaties, waarop het Spiritisme zich als bewijs beroept, een „spieël openlaten voor de mogelijkheid van bewust of onbewust bedrog“ ontkent hij niet, maar ook al moet tusschen koren en kaf geschild worden, er blijft een reeks van verschijnselen over, die metterdaad de grens van het natuurlijke schijnen te buiten te gaan. Niet alles kan uit charlatannerie verklaard worden. In het Spiritisme schuilt een deel werkelijkheid.

Bij de vraag, hoe deze verschijnselen, de tafeldans, het kloppen, het geheimzinnige schrift, het spreken der mediums uit een ander bewustzijn, de zichtbare manifestaties enz., moeten verklaard worden, betreft de heer De Veer terecht, dat de officieele wetenschap zich nog zoo weinig met deze verschijnselen in liet. Men is toch van deze verschijnselen niet af met ze schouderophalend als humbug te beschouwen, of te zeggen, dat deze verschijnselen zoo in strijd zijn met alle natuurwetten, dat ze a priori niet waar kunnen zijn. Door zulke redeneringen wordt juist de kracht van het Spiritisme gesterkt, dat tegenover deze theorieën zijn onbegrijpelijke feiten stelt.

Dat al deze feiten gewoonweg met het volk voor duivelskunstenaarijen te houden zijn, inwerkingen van satan op de stof, acht de heer De Veer onjuist. „Het ongewone van een verschijnsel, zegt hij terecht, is nog geen voldoende reden om terstond van duivelsinmenging te spreken.“ Schijnbaar bovennatuurlijke feiten kunnen te danken zijn aan natuurkrachten, wier bestaan ons nog verborgen bleef.

De heer De Veer gaat daarom na de verschillende theorieën van Mesmer, Crookes, Dr. Lehmann e. a., die langs natuurlijke weg deze verschijnselen verklaren willen, hetzij door fysieke of door psychische krachten, die van het medium uitgaan. Ook de „onbewuste spierwerking“ komt hier ter sprake. Al deze theorieën worden kritisch onderzocht en al wordt erkend, dat er een deel waarheid in schuilt mag, ze zijn toch niet voldoende om de stoifelijke en geestelijke verschijnselen van het Spiritisme te verklaren. Vooral de geestelijke verschijnselen, de clairvoyance, de gemeenschap met afgestorven zielen enz., spotten met elke natuurlijke verklaring.

De inwerking van hoogere geestelijke machten kan dus niet geloofwaardig worden. Alleen de gedachte alsof goede geesten, hetzij dan engelen of goddelijk gestorven menschen, zich leenen zouden voor de tooneelvoorstellingen der spiritistische seances, acht de heer De Veer ongerijmd, onmogelijk. Gode en dezen geesten onwaardig. En evenmin kan worden aangenomen, dat de geesten der afgestorvenen, die verloren zijn gegaan, nog op aarde zich kunnen manifesteren. De gelijkenis van Lazarus en den rijken man toont het tegendeel.

Zoo blijft er dus niets anders over dan hier een rechtstreeksche inwerking te zien van satanische krachten.

„De booze geesten, zegt pater De Veer, kunnen uit eigen kracht geen wonderen verrichten; maar wel kunnen zij, in sommige gevallen, onder Gods toelating, de voorhanden zijnde krachten der natuur aanwenden en gebruiken op zulk een wijze, dat er een voor ons menschen ongewoon verschijnsel plaats grijpt. Zij kunnen de natuurlijke krachten, in het medium aanwezig, leiden, en aldus door middel van het medium ongekende, buiten natuurlijke verschijnselen bewerkten. Vraagt men, waarom de booze geesten in de spiritistische seances zouden optreden, dan antwoorden wij katholieken, dat het hun, den leugenaars van den aanvang af, te doen is om, nabootsende de wonderen der Kerk, de menschen af te trekken van de door God geopenbaarde waarheid.“

Gelijk men ziet, heeft pater De Veer deze zaak met groote voorzichtigheid en kennis van zaken behandeld. En al is de laatste sluiting, die over het Spiritisme hangt, hiermede niet opgelicht, toch gelooven we, dat pater De Veer in hoofdzaak juist heeft geoordeeld.

Het Spiritisme boeit en trekt aan door zijn geheimzinnige verschijning en wonderbare kracht. Het belooft ons in te leiden in het land der schaduwen des doods en de mysterien op te lossen van het graf. Aan het wetenschappelijk denken wil het grond, tastbaren grond geven voor de spiritualistische wereldbeschouwing; het bestaan en de onsterfelijkheid der ziel wil het bewijzen. En het streeft tegelijk het sentiment door den weg te openen, om gemeenschap te hebben met onze afgestorvenen, wier gemis het hart met rouw vervult. Daarin ligt de verleidelijke kracht, die van het Spiritisme in onzen tijd uitgaat.

Te ernstiger is daarom de taak der Kerk om tegen die verleiding te waarschuwen. De neiging naar het Spiritisme is een ziekteverschijnsel van den menschelijke geest. Niet in het donkere land der schaduwen des doods, maar in het volle, rijke menschenleven om ons heen ligt ons arbeidsveld door God ons aangewezen. Het Spiritisme tast het zenuwleven aan, maakt ons eenzijdig en afgekeerd van den omgang met menschen, werpt een hoers over den geest. En bovenal, het Spiritisme is een zonde tegen Gods gebod en brengt ons onder den invloed van schrikkelijke satanische machten. Daarom hebben we, „zoo lief als ons onzer zielen zaligheid is,“ voor dit Spiritisme ons te waken.

Uit de Pers.

Ook in moderne kringen wordt toch soms gevoeld, dat het niet edel is aan zijn tegenstanders dingen ten laste te leggen, die nooit zoo door hen zijn bedoeld.

Censor had in de Hervorming een aanval gedaan op het oordeel van onzen Heidelbergschen Catechismus, dat de mensch onbekwaam is tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad. Een uitdrukking, die steeds een struikelblok was voor alle verbeelers van de menschelijke natuur. Een onbekende, onder pseudoniem Batavus, komt tegen Censor op onder den titel: „De tegenstander verongelijkt“.

Nu niemand anders het doet, waag ik het een vraag te richten aan het adres van den heer Censor. En dat wel naar aanleiding van zijn artikel „Verderen“ in de Hervorming van 16 September. Hij heeft het daar over het „wonderbaar oordeel“, dat de Heidelbergsche Catechismus stelt over de menschelijke natuur. Volgens hem toch zou de Heideberger van de meening uitgaan, dat de menschen, omdat zij hier rondom ons leven, dat alle menschen totaal onbekwaam zouden zijn tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad.

Indien dit werkelijk zoo was, zou men er zijn hoofd voor moeten buigen, want wij vermoegen niets tegen de waarheid. Maar toch zouden wij in dat geval met den heer Censor zeggen dat dit wanhopig somber is en over ons doet komen een verlamd pessimisme, dat aan alle streven naar hooger en beter voor goed en geheel een einde maakt.

En nu kom ik met deze vraag: Bedoelt de Heideberger, dat wat 't is, zijn natuurlijke meening, dat wij menschen allen en geheel verdoorn zijn? Mij wil het voorkomen, dat men hem een gevoelen toeschrijft, 't welk hij geenszins deelt, m. a. w. dat men op dit punt den Catechismus zwaar verongelijkt.

Maar vraag 8 leert dan toch, dat wij „ganschelijk onbekwaam zijn tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad!“ Zeer zeker, maar van wie wordt dit gezegd? Niet van alle menschen, niet van hen, die onder den leventekenden adem van het Christendom zijn gekomen, maar alleen van hen, die niet wedergeboren zijn. Want op de vraag: Maar zijn wij alzo verdoorn, dat wij ganschelijk onbekwaam zijn tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad? volgt het antwoord: „Ja, wij tenzij dan dat wij door den Geest Gods wedergeboren worden.“

Dat „van nature verdoorn“ ziet dus blijkbaar op den mensch, zoodat hij van nature, door zijne geboorte, is, op den naurlingen, nog geheel zinnelijken mensch, die nog niet wedergeboren is, m. a. w. die van God en zijn heiligen wil over ons nog geen weet heeft.

Is nu zulk een „natuurlijk“ mensch niet onbekwaam tot eenig goed? Nuttige dingen kan hij zeer zeker doen en zich ver dienstdiensten maken jegens anderen, ook dit staat in zijne macht. Maar de deugd lieft hebben en betrachten om haar zelfs wil, daartoe is hij nog niet bij machte. Zedelijke goede daden, voortvloeiende uit verheven zedelijke beginselen, doet hij niet, omdat hij niet weet van God, die de bron is van alle goed. Medelijken, barmhartigheid, liefde kunnen in zijn binnenste wonen, maar dan alleen als onbewuste, natuurlijke opwekkingen zijner harten. Dit is dus nog geen deugd, want deze bestaat eerst d. a. w. waar men het goede doet, omdat en in het volle bewustzijn, dat het goed is.

En is hij niet eveneens geneigd tot alle kwaad? Waarschijnlijk komen deze booze neigingen bij hem niet alle tot uitbarsting, misschien zet niet elk van haar zich om in een boos woord of een slechte daad, 't zij omdat zachtere neigingen dit verhinderen, 't zij omdat hij vrees voor schade of voor minder eer bij de menschen of voor wat anders ook. Maar is het niet waar, dat de neiging, de vaak slechte, zwakke neiging, tot allerlei soort kwaad bij onze geboorte reeds in ons hart ligt? En blijkt dit wel niet hieruit, dat wij ons in bijna elke uiting van de zonde onder medemenschen verplaatsen kunnen, zoodat ook in dit opzicht 'niet menschenlijks ons vreemd is?“

Maar, in dien mensch, van nature, van huis uit, onbekwaam tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad, zoo wil dunkt mij de Heideberger zeggen, is een kiem van hooger leven, wordt gevonden een aanknopingspunt voor de werking van Gods geest. Immers Vraag 8 spreekt van een „wedergeboren worden door den Geest Gods“, wat dunkt mij toch niets anders zeggen wil, dan dat er onder Gods leiding en door de inwerking van Zijn Geest op ons gemoeid, daarin een tweede geboorte kan plaats hebben, de geboorte van het hooger, het zedelijk goddelijk leven.

De orthodoxie, naar mij voorkomt, beweert dan ook niet, dat als wij goed en kwaad in den mensch tegen elkaar in de weegschaal leggen, de evenaar dan naar het kwaad overslaat. Tot hare eer zij hier gezegd, dat zij er niet aan denkt zulk een zelfde vonnis te vellen over alle menschen, zoo ver uiteenlopend wat zedelijke en godsdienstige hoogte betreft.

Zij zegt, dunkt mij, alleen dit, dat de zinnelijke mensch, de mensch zoodat hij van nature, door en bij zijne geboorte, is, nog niets weet van waarachtig deugd, omdat hij nog niets weet van den heiligen God en de neiging (let wel: de neiging) in zich heeft tot allerlei soort kwaad. Maar zij verkondigt tevens, dat ook het hooger leven in dien mensch geboren kan worden, zoodat hij zich verdoorn weet aan God en diens gevolge aan eer, deugd en plicht.

Door nu deze rekerheid te koesteren, dat de mensch vorderingen kan maken in de kennis Gods en dus in oprechte vroomheid en rein zedelijke zin, alsmede door de overtuiging, dat wij bij al de zonde, die ons blijft aankleven, ons leven lang, met een genadig God te doen hebben, is hare levensbeschouwing, dunkt mij, in 't geheel niet pessimistisch, maar heel wat meer bezielend door het optimisme des christelijken geloofs dan wij, vrijzinnigen, doorgaans hebben.

In hiermee oordeel ik de verongelijking den tegenstander aangedaan, weer zooveel mogelijk hersteld te hebben.

Menschen kunnen ook wij, vrijzinnigen, met ziene uiting over de afgeleide verdoornheid der menschelijke natuur ons nut doen.

Natuurlijk drukt Batavus zich in andere termen uit dan wij het zouden doen. Maar volkomen terecht wijst hij er op, dat het oordeel van den Heidelbergschen Catechismus juist is. Zelfs wijgeeren als Kant kwamen tot dezelfde conclusie en spraken van het „radicale boze“ in den mensch. „Wanhopig somber“ zou dat oordeel alleen dan kunnen heeten, wanneer de Catechismus niet van de genade Gods getuigde. Maar juist daarin ligt de grenslijn, die het Christelijk geloof van het pessimisme scheidt, dat het Christendom verlossing en redding voor elken zondaar predikt.

Aan Batavus voor zijn ridderlijk woord onze dank.

Officieele Berichten.

Aangezien een vervroegde particuliere Synode van Zuid-Holland noodzakelijk is geworden door een besluit van de Algemeene Synode, hebben de kerkeraden van Vlaardingen (A en B) bepaald, dat deze particuliere Synode D. V. zal gehouden worden te Vlaardingen op Dinsdag 30 Januari 1906. Punten voor het agendum en namen der afgevaardigden worden ingewacht tot 30 November 1905 aan het adres van eerst-ondergetekende.

Namens de Kerkeraden voornoemd,
Ds. W. SIEDERS,
Ds. F. DROST.

Classis 's Hertogenbosch.

De classis 's Bosch vergadert op Woensdag 18 October a.s.

Stukken voor het agendum 's Bosch, in te zenden bij
J. M. MULDER.

Classis 's Gravenhage.

De kerkeraad der Gereformeerde kerk te 's Gravenhage bericht, dat de classis 's Gravenhage D. V. vergadert zal te 's Gravenhage op Dinsdag 7 Nov. a.s. gewone tijd en plaats. Punten voor het Agendum worden ingewacht vóór Dinsdag 24 Oct. e.k. bij den scriba, Van Speykstraat 105, 's Gravenhage.

Namens den Kerkeraad voornoemd,
C. LION CACHET, Scriba.

Den 8ten October 1905 overleed te Delfshaven Da. J. Gidsone, sedert Mei deses jaars emeritus predikant van de Gereform. kerk te Enschede. Geboren den 14 Aug. 1863, werd Z.Erw. den 30sten Sept. 1891 tot de bediening des Woords en der Sacramenten toegelaten. Eerst diende hij de kerk te Broek op Langendijk vanaf 8 Nov. 1891 tot Sept. 1899; sinds 25 Sept. 1899 was hij verbonden aan de kerk te Enschede, welke kerk hij met liefde trouw heeft gedient tot 28 Juni 1903, toen eene ernstige chronische krankheid hem overviel, die langzamerhand zijne krachten sloopte en een eind maakte aan zijn werkzaam leven in den dienst des Heeren.

Volgens zijn wensch en op verlangen zijner weduwe werd zijn stoifelijk overschot te Enschede bijgezet, bij welke plechtigheid door Da. E. Prinsen een toepasselijk woord werd gesproken.

Centrale Diaconale Conferentie.

Aan de Diaconen der Geref. Kerken hebben wij de eer het volgende ter kennis te brengen: a. dat het ons wegens tijdgebrek niet mogelijk was, ditmaal een kort verslag van de j.l. gehouden 17te Centr. Diacon. Conf. voor De Basuin en de Hervat in gereedheid te brengen, en daar reeds verschillende bladen een kort, hoewel niet altijd juist verslag hadden geleverd, oordeelden wij het bovendien beter den beschikbaren tijd te geven voor het zoo spoedig mogelijk in orde brengen van het breedvoerige en meer volledige verslag; b. het breedvoerige verslag wordt in zijn geheel opgenomen in het Octobernummer van het Diaconaal Correspondentieblad; c. dit Octobernummer is evenals het vorig jaar afzonderlijk verkrijgbaar, tegen toezending van 25 cent aan den uitgever J. H. Witzel, Kerkbrink 17, te Hilversum; d. dat naar aanleiding van het bespreken op de laatste Conferentie in het Januari of Februarinummer 1906, in het Diacon. Corr. blad zoo mogelijk een lijst van adressen der Diaconen zal worden opgenomen, en dat al de Diaconen verzocht worden hun adres op te geven aan den ondergetekende, en mocht na 1 Januari a.s. wijziging in het opgegeven adres komen, dit dan ten spoedigste op te geven.

Namens het Comité,
R. BROOKHUIZEN, te Secretaris.
Meppel, 11 October 1905.

Noord-Holland boven het IJ.

L. S.

Met dank aan den Heere en aan allen, die steun boden, mogen we vermelden dat na de laatste verantwoordig nog onderscheidene giften inkwamen voor het kerkje te Zunderdorp. Zelfs tot een bedrag van f 1318.69/2 mochten we nu ontvangen.

Dankbaar zijn wij voor roo vele bliken van Christelijke mededeelzaamheid, en toch hadden we gehoopt op nog meerderen steun. Er zijn nog vele kerken, bij wie wij aanklopten, maar die ons niet antwoorden. Wij blijven daarom nog steeds een stille hoop koesteren. Zou misschien de circulair zijn verloren gegaan. En zouden er ook onder de lezers van de Hervat nog niet gevonden worden, die wat kunnen

missen voor onze zwakke kerk? Verbouwing en meubeleering hebben een uitgave gevoerd van f 1545.98, zoodat er op het oogenblik een tekort is van f 227.18 1/2, dat nog met pl. m. f 15 zal klimmen door een kleine rekening die nog moet inkomen. Uiterst tot einde Decem. heb. hebben wij uitsel van betaling voor de laatste f 250. Een broeder was zoo vriendelijk ons tijdelijk met dat bedrag te helpen, maar vóór Kerstmis moet hij zijn geld terug hebben. Mocht de donkere wolk, die nu boven onze kleine gemeente dreigende hangt, spoedig voorbij drijven en ons Kerstfeest straks niet verdonkeren. Elke gave zal een deel van onze zorg wegnemen.

Gedenk het donkere Noord-Holland boven het IJ.

De Heere binde onze bede velen op het hart.

M. etheilde.

De Raad der Geref. kerk van Zunderdorp,
A. SCHWETTER, Praesid.,
G. SLEOT, Scriba.

Adres voor toezending van giften: Ds. A. Schweizer te Baakloot.

Zondag 8 October j.l. werd, door de goede gunste onzes Gods, de ledige plaats, die wijlen ons geliefde leeraar Ds. H. J. Reijl, te Dordrecht achterliet, weer vervuld door de overkomst van onzen hooggeschaten beroepen na des Woords, Ds. W. W. Meijnen. Na des meeren bevestigd te zijn door onzen beminden leeraar Da. H. G. de Jonge, naar aanleiding van 2 Corinthe 3 vs. 6a, deed Z.Erw. des avonds zijne intrede in onze kerk met de woorden van Ps. 122 vs. 6-9. Moge de band, door den Koning der kerk zelf gelegd, door Zijne genade steeds meer en meer worden bevestigd, en stelle Hij ook den arbeid van deren Zijnen dienst-knecht tot een rijken zegen voor onze kerk.

Namens den Kerkeraad van Dordrecht:
J. STEER VAN DE WEG AZZ.,
Scriba.

Dordrecht, 10 Oct. 1905.

P.S. Met adres van Ds. W. W. Meijnen is: Rozenhof 19.

Buitenland.

Frankrijk. Het internationale congres van vrijdenkers.

Op dit congres heeft de Nederlander, leider der zoogenaamde vrije Socialist: Domela Nieuwenhuis, de treuring er gehad van verder gegaan te zijn in verging van alles wat een Christen heilig is, dan alle anderen. Hij verklaarde niet in den hemel te willen komen, maar in de hel te willen zijn met alle groote geesten. Het had hem ook nog geërgd dat als rondschrijft op de Fransche munt nog steeds de woorden gelden: „Dien protégé la France“ (God bescherm Frankrijk). Maar ook anderen maakten het bont, zoodat de politie het gera den achte den Zondag na de vergadering enige kerkgebouwen te laten bewaken. Men nam zelfs tegen de vrijmetselaars eene resolutie aan, omdat deze er nog zeker cultus op na houden, aan bevelen geboramen en hun eigen wil laten varen. Men verwerpt alle vaderlands-liefde. De leden van het congres gaven ook te kennen, dat zij vijanden van het militarisme waren en voorstanders van den vrede tot elken prijs. Om daartoe te geraken moest men de legers eenvoudig naar huis sturen, of anders behoorde de soldaten te staken, zoo spoedig als er een oorlog verklaard werd. Een Duitsch lid van het congres riep aan, de zaak te laten rusten om die na de sociale revolutie op te lossen.

Ferdinand Buisson, de voorstander van een zedeler zonder God, riep aan organisaties van proletariats te scheppen, die zulk een indruk op de regeringen zouden maken, dat deze arbeidsgerechten in plaats van oorlogen in het leven zouden roepen. Deze naieve raad werd ten slotte tot besluit verheven.

De regering niet echter in de anti-patriottische propaganda van Hervé zooveel gevaar voor het land, dat zij er krachtige maatregelen tegen neemt. Het is te hopen, dat de verkondigde dwaasheden der vrijdenkers velen in Frankrijk tot berisping brengen.

Noord-Amerika. De Zondagsschool. Verminderde lust om predikant te worden.

In Noord-Amerika is de Zondagsschool nog altijd een kracht ten goede. Wel is een schaduwrijke dier instelling, dat het catechetisch onderwijs daardoor op den achtergrond gedrongen, ja soms geheel verdrongen wordt; wel is te betreuren dat de volksoomschiet door de Zondagsschool in slaap gewiegd is ten opzichte van de verderfelijke der openbare school; maar toch is ze naar onze overtuiging in de nieuwe wereld een middel, dat de ontferming van het volk tegenhoudt.

Geen wonder dat de mannen van het onge-loof er op uit zijn om ook de Zondagsschool tot hun propagandamiddel te maken. De Wachter deelt mede dat in de The Educational Review, te New York uitkomt, wordt aange-raden om op de Zondagsschool voortaan de evolutietheorie te leeren. Men is er niet mede tevreden dat in de Publieke Scholen de leer van Darwin en Haeckel schering en inslag is, ook de Zondagsschool moet dienst doen om het geloof aan de schepping van hemel en aarde niet niets door God te bestrijden en de dwaling eener ijdele filosofie ingang te doen vinden. De schrijver in genoemd tijdschrift zegt nog het volgende: „Negentien eeuwen geleden werd de hoogere wet (van liefde) zoo duidelijk aan-gekondigd en zoo dapper gehandhaafd, dat het de aandacht der wereld trok. „Wie zijn leven zal verliezen, zal het behouden.“ Een hoogere natuurwet dan deze is nooit geformuleerd.“ De oorzaak waarom er negentien eeuwen noodig waren, voordat dit groote beginsel door Christus ontwikkeld, eenigen invloed had op het gedrag der menschen, was, omdat men er geen natuurwet in zag. Deze groote wet der liefde zal ten slotte door de wetenschap ten volle bevestigd worden; zij komt uit en door de studie der natuur... Wat een eeuw onder deze wet voor het menschdom zal doen, kunnen wij ons nauwelijks voorstellen. Over honderd jaar zullen wij op het gevangentucht en verbetering terugzien, gelijk wij nu terugzien op duimshoef en pijnbanken. De gevange-nissen zullen als curiositeit beoogd worden, gelijk thans de Tower van Londen bezocht wordt. De nieuwe eeuw der wetenschap zal zijn de eeuw van het schoolhuis en de opvoeding. De sterke zal den zwakke helpen en daardoor te zekerder in eigen kracht toenemen.“

Men komt in de nieuwe wereld wel wat achteraan. Ten onzent sprak de hoogleeraar Oproomer, een vijf en twintig jaren geleden, wat gij aan onderwijs uitgeeft, zult gij voor

gevangenis uitwinnen“, maar de praktijk des levens heeft deze propheetie als valsch doen kennen. Kennelijk is de schrijver niet op de hoogte van de z.g. „Herren moral“ van den Duitchen filosoof Nietzsche. Daarin wordt toch geleerd, de sterke moet den zwakke niet steunen. De sterken behooren de zwakken te overvleugelen, opdat alleen de sterken het ge-lacat voortplanten, en de menschheid daardoor verder gebracht worde. De consequentie, die Nietzsche uit de evolutie-theorie ten opzichte van de menschelijke samenleving trekt, zijn volgens ons logisch.

In de nieuwe wereld neemt het aantal jongelieden, dat begeert voor den dienst des Woords opgeleid te worden, gestadig af. The Christian Instructor, een blad van de United Presb. Church, wees onlangs op dit onrustbarende ver-schijnsel, dat niet alleen in de nieuwe, maar ook helaas in de oude wereld waargenomen wordt. Het deelt o. a. mede: Na onderzoek bleek, dat in de Presb. Kerk, Noord, in 1894 het aantal candidaten voor de bediening 1534 bedroeg; in 1904, tien jaren later, is dat getal gedaald tot 870. In de Presb. Kerk, Zuid, was in 1894 het getal candidaten 445; in 1904 bedroeg het 315. In de United Presb. Church 109 en 84. In de Ref. Church in America (de officieele naam van de Dutch Reformed Church) 57 en 42. In de Ref. Church in the United States 300 en 192. In de Ref. Presb. Church 15 en 10.

Dere cijfers zijn nog bedroevender wanneer men bedenkt, dat in het tijdsverloop de ge-noemde kerken in ledental zijn toegenomen.

Geen wonder dat de Gen. Assembly of Al-gemeene Synode van de United Presb. Church een commissie benoemde, om pogingen aan te wenden ten einde het getal studenten in de Godgeleerdheid te doen vermeerderen.

Als oorzaken of verklaring van het afne-men van het aantal jongelieden die zoeken op-gelid te worden tot den dienst des Woords, worden de volgende dingen genoemd. Vooreerst het feit, dat in vele gemeenten het voorgaan van den vader des geins in het gebed en het lezen der Schrift en het onderwijzen der kinderen in den Catechismus niet meer plaats heeft. In en-kele families blijft men de voorvaderlijke ge-woonte nog volgen, maar bij verreweg de meeste heeft men geheel of gedeeltelijk daarmede ge-broken. Ook is de voorspoed en welvaart die sedert jaren in de nieuwe wereld heerscht, oor-zak dat er steeds minder het predikambeg-eer wordt. Geld verdienen en geld maken, staat op den voorgrond. De betrekkelijk lage traktementen lokken niet uit. Men kan, door in andere faculteiten als de Theologische te studeeren, in de toekomst meer geld verdienen.

Hetzelfde verschijnsel doet zich in Duitsch-land voor als gevolg van het optreden van de school van Kitchell. Wij meenen dat, en in de oude en in de nieuwe wereld, het feit dat jon-gelieden de kerk des Heeren steeds minder wenschen te dienen, voortvloeit uit de omstandig-heid, dat de schare die van de religie vervreemd is, steeds toeneemt.

Welk een voorrecht dat wij in Nederland nog niet te klagen hebben, dat er jongelieden te weinig komen om de Gereformeerde kerken te dienen. Sommigen vreezen zelfs dat er straks eenige kandidaten ledig aan de markt zullen staan.

— Wij lezen in de Hofs: „Van de opening der Algem. Synode der Ned. Herv. Kerk wordt het volgende gemeld: „De heer E. B. Gunning opende gister als president van jaren de vergadering met het voorlezen van Ephese 4: 1-12 en een toespraak, waarin met weemoed werd gesproken over den toestand der Kerk, die niet alleen door de aanvallen die zij heeft te verduren, maar ook door de ontroef van hare leden wordt in het leven geroepen. Voorts werd ge-waagd op de hooge roeping der christenen tot standvastigheid en liefde, die leert elkander te dienen op den weg naar het ware goede. Er is in onzen tijd, 400 vol van twijfel, zooveel ge-brek aan overtuiging. Mag aan ieders geweten worden overgelaten te bepalen wat waarheid is? Bij alle geloof aan de godstem in het geweten moet de eisch worden gesteld die uitspraken te toetsen aan Gods Woord. Daardoor sterk, op-zienste tot God, zal de arbeid niet ijdel zijn.“

In een Kerk, waar nog zulke tonen worden gehoord, zijn zekerlijk allen nog geen ontrouwen of afvalligen geworden. Toch wordt er door sommigen, zoo het schijnt, aldus over gedacht en gesproken. De leiders en voorgangers onder onze eerste kolonisten, echter, hoosze de om-standigheden hen er toe geleid hadden om met de Kerk te breken, bleven haar toch desmet-tegenstaande liefhebben en voor haar bidden, en menigmaal hoorden wij hen uitdrukking geven aan de hoop, dat die Ned. Herv. Kerk nog eens zeker weer met haar vroegere schoon-heid pralen zal.

Wie zou er niet naar verlangen kunnen, die hoop bevredigd te zien?“

De redactie van de Hofs vergeet dat toen „de eerste kolonisten“ uit Nederland naar de nieuwe wereld togen, de Gereformeerde kerken in Nederland niet onder het juk der Synodale organisatie van 1816 waren gebracht. Of be-doelt de redactie de mannen die na '34 Neder-land verlieten om vrijheid van conscientie te hebben? Deze konden echter niet verwach-ten dat de Ned. Herv. Kerk nog eens met hare vroegere schoonheid pralen zou, want van die kerk is eerst sedert 1816 sprake. Zij ver-toonde toen echter geen schoonheid, en kan dus ook niet met die schoonheid pralen. Wanneer de kerken des Heeren in het begin der 19de eeuw eenigermate voor hare rechten hadden nal gestaan, zouden zij zich niet eene organi-zatie hebben laten opleggen, die door haar onschiktuurlijkheid zooveel kwaad over de kerken brengen zou.

WINCKEL.

Voer Kinderen.

TWEE WEGEN.

XIII.

EEN VERLIES.

Niet lang daarna werd de vrouw des huizes ernstig ziek. De zorg over haar man, die ge-heel stompinnig was geworden en de bekom-mernis over den verkeerden weg, dien Gilles insloeg, hadden haar veel kwaad gedaan, en haar krachten zeer vermindert. Reeds in vroeger jaren had zij, gelijk zoo velen ervaren, dat de Schrift waarheid spreekt die zegt, dat het uit-nemendste onzer jaren is moeite en verdriet.

Doch de vrome vrouw hield onder dit alles zich aan en sterkte zich in den Heere God, die haar al de dagen haars levens ter hulp was